

В ЗЕМЛІ

ОЛЕНА ГАПЄЄВА

Контактна інформація: lenna.romann@gmail.com

Я погоджуюся на публікацію на сайті Укрдрамахаб. Мою п'єсу використовувати тільки за моєї згоди.

Голоси:
Люба, жінка Діми
Тьотя Света і її онук Богдася
Лена і її два хлопчики — Лена і Дитина
Огрядна сім'я — мама, папа, їх два малолітніх сини
Молода жінка
Знервована жінка
Жінка
Завуч школи
Люди в бомбосховищі - голоси

Сирена. Ми з дітьми спускаємося в бомбосховище. Чоловік з тероборони вказує шлях.

Жінки з дітьми — глибше, до підвалу.

Я і діти йдемо донизу обдертою металевією драбиною - тут жінки з візочками. Дивно, думаю, ховаємося в землі. Земля приймає. Згадую слова однієї жінки-ветеранки, розвідниці в Другій світовій війні: “Земля рятує, коли погано чи страшно, Лена, притиснись до землі”. Спускаюся в земне нутро. Ховаю в ньому своїх дітей. Шукаємо місце, роззираємося.

Жінка. Заткнись, я тебе говорю, ми в бомбоубежище, не реви. Сиди тихо. Не ной. Здесь много людей. Да я сейчас не знаю, что с тобой сделаю. Замолчи сейчас же! Ложись спать, я сказала!

Лена. Біля вас вільно?

- Что?

Лена. Ці стільці не зайняті?

— Нет, берите, какие хотите.

Что ты снова реवेशь! Куда ты лезешь? Здесь грязно! Ану, сиди в коляске, я сказала. На тебе чистый костюм. Я только сегодня одела. «Папа», где ты ходишь? - Скажи ей что-нибудь. «Что я скажу?» А что ты вообще можешь? Ребенка не хочешь даже успокоить. Я тебя сейчас прибью! Спать, я сказала. Сидеть.

“Она сейчас выпадет!» Сам качай! Ну, ну, давай! Думаешь это легко? Куда ты лезешь! Лежать, я сказала!!!

Коли до кордонів підтягували війська, я не вірила, що почнеться повномасштабна війна, тобто мала надію, що не почнеться. Небезпечними були, як на мене, 22.02.2022 і 23.02.22.

Перша тому, що дзеркальна астрономічна дата, друга тому що день радянського солдата. Коли 23-го лягала ввечері спати, видихнула з полегкістю - “війна не почалася, фуххх, знову путінський блеф для заходу”. Десь о 2-ій ночі прокинулась від того, що в бік мені штрикала швейна голка. Встала, сонна, витягла з дивану, точно голка, он в

серветці стирчить. “Звідки їй взятися на дитячому ліжку?”

А вже вранці близько 7-ї, підхопилася з жахом: стіна між нашою квартирою і сусідською здригалася, десь вдалині було чути вибухи. “Вчення? Чому раніше не чули? Чому сьогодні? Що трапилося?” - запитую сусідку. - “Війна почалася, Лена”.

Знервована жінка. Это ваш ребенок? Он трогал к детской бутылочке...

- А почему вы на него кричите, я не понимаю, говорите мне...
- Он трогал своими грязными руками. Это для ребенка...
- Не надо на него кричать... Як він це робив? Як ти це зробив?
- Он прикасался грязными руками, это бутылочка для малыша. Ты зачем лезешь к чужому?
- Я повторяю: вы повинні говорити мені, а не кричати на дитину.
- Ты вообще слышишь, я тебя спрашиваю, не прикасайся?
 - Мені говори!
 - Да пошла ты нахуй!
 - Сама пошла нахуй!

Її чоловік винувато посміхається і тримає маленьку дівчинку в рожевому. Здається, дитині близько 2-3 місяців.

Українські військові нещодавно якраз відправили «нахуй российский военный корабль». Всі нервують. Діти плачуть. Повітряна тривога. Потоки людей заповнюють підвал школи.

Дитина. Мам, я тільки хотів подивитися.

Лена. Не чіпай до чужого! О, Люба?

Люба. Пішли до нас, це трохи вище.

Лена. А нічого, що ми не будемо в глибшому підвалі? А раптом і справді привалить?

Дитина. Мам, мам, я хочу до Богдана. У нього такі класні машинки.

Лена. Фух... Тут душно. Якісь датчики, труби...

Люба. Шкільна котельня. Ми з мамою тут спеціально для дітей постелили. Ноччю точно не буде холодно.

Дитина. Мам, тут як космічна станція!

Лена. Добре, тоді я заберу свої речі. А вам буде де сидіти?

Люба. Тут спатиме Богдася, а тут Святик і Мирон.

Лена. А твоя мама, вона ж на хімії якраз?

Тьотя Света. О, не не, Леночка, нічого, все добре.

Лена. Сьогодні тривога прозвучала о першій годині дня, як ви спите?

Тьотя Света. Спимо потрошку, нічого.

Люба. Де там той Діма з сумками?

Лена. Шо там кажуть? Авіанальоти чи танки?

- Та ніби сунуть з Херсону, хочуть в кільце взять.

Лена. А де ви читаєте, де можна підписатися? В телеграмі?

- А вот, Виталий Ким, голова Миколаївської ОДА, он все пишет по Николаеву.

Люба. На Миколаїв йдуть танки... Богдася, Богдася, ось бери з'їж сирочок. Діма, чого ти носишся з тою сумкою, шо ти виглядаєш?

Окремий стелаж зайняла огрядна сім'я: чоловік, жінка і двоє хлопчиків — Стьопа і Антон.

Папа. Ну зачем, зачем ты трогаешь к маме, ты видишь, она занята... она читает. И я занят. Ты должен сидеть здесь или лежать — вот как Степа.

Что ты дергаешься постоянно... я тебе сказал сидеть

Дитина 1. Мне больно... Папа.

Папа. Не ной, сказал. Замолчи сейчас же. Сядь! Сядь. Да посиди ты!!

Дитина 1. Мне больно, папа!!!

Папа. Замолчи, замолчи, я тебе сказал!!!

(Хлопець тамує в собі плач)

Да сядь уже ты наконец!

Лена. Не сприймаю таких чоловіків!

Тьотя Света. Шо вони хочуть, щоб діти сиділи руки по швам, самі сидять в телефонах.

Люба. Он вже уляглися — зайняли сьогодні дитячі місця, діти прийшли, а їм ніде лежать.

Тьотя Света. Дорослі повлягалися, а ви чорт вас бери — робіть що хочете. От є ж такі люди!

Папа і мама (разом). Сейчас ваш младший ребенок упадет. Он постоянно плачет, возьмите банан...

Дитина. Мам, бери, я хочу банан... о, у вас бутерброды — а можна мені бутерброда, я їсти хочу.

Мама. Возьмите, возьмете банан

Лена. Не треба. Він вже не хоче.

Папа. Возьмите для младшего, может он не будет плакать

Лена. Він не може заснути, ходить натикається на кути, як зомбі, злякався сирени, дякую

Люба. Він буде бутерброд?

Лена. Я хотіла вийти до магазину — нічого не встигла — почула сирену, схопила сплячого Мирона, спальник і побігла.

Тьотя Света. Ось, ковбаса, хліб, сир, йогурти для дітей, сирочки

Діма. Я тут кипятка принес

Люба. Діма, де ти шастаєш, ти можеш мені допомогти з дитиною? Шо ти приніс? У нас є кип'яток. Я думала, він мені хоч тут допоможе, не, ходить, бродить, покурить, з мужиками...

Тьотя Света. На бери, бери Святику, бутерброд, що ти ще хочеш? Шо ти будеш їсти? Ти ж годуєш?

Лена. Ми нічого з собою не взяли... я не підготувалася... навіть до магазину не встигла...

Сито-П'яно був зачинений. І Міда, і Доярушка, і Ізюмінка.

Дитина. Я хочу їсти. Можна мені бутерброда?

Лена. Слухай, тихо, ми нічого не брали

Люба. Не, не, ось все, беріть, бери Святик.

Дитина. О, клас, так смачно

Тьотя Света. Лена, може тобі ще що — ти ж годуєш.

Лена. Я не їм хліба, добре, дякую, спасибі, дякую, буду хліб, я візьму доім цей сирок, Мирон не хоче...

Лена. Людей прибуває, починається танковий бій — гепеє нормально так

Дитина. Мам, мам — сирена, я боюсь.

Тьтя Света. Люди прибувають... он уже стільців немає. Сьогодні багато людей.

Дитина. Це сіреноголовий так робить. Уууууу... Мам, вони нас хочуть вбити?

Лена. Ні, синок, сирена попереджає про небезпеку - ууу — і тоді люди повинні ховатися в підвали і бомбосховища. Бачиш, біжать.

Дитина. Тоді сіреноголовий нам допомагає. А хто нас хоче вбити?

Лена. Путін і росіяни бомблять наші міста і хочуть нас вбити.

Дитина. Я зрозумів, це мабуть динозаври. Ооо, мама, я боюсь.

Лена. Динозаври вимерли дуже давно.

Дитина. Тоді хто нас хоче вбити?

Лена. Це злі люди, синок.

Дитина. Хто такі ці росіяни?

Лена. Ну, це люди з сусідньої країни, які нас ненавидять.

Дитина. Чому?

Лена. Тому що ми вільні, синок.

Дитина. Як це?

Лена. Ну, маємо свою думку, свою землю, любимо і захищаємо її.

Дитина. А якщо на нас впаде бомба?

Лена. Не бійся, ми під землею і в безпеці

Дитина. В ямі під землею?

Лена. Ага.

Дитина. Вона нас захищає?

Лена. Отак укриває собою (ставить над головою дитини руки)

Дитина. Ооо, мама, я не хочу умирати

Лена. Ні, ні, ти будеш жити довго і щасливо

Дитина. І мене не вб'ють ніякі росіяни?

Лена. Ні, синок, не вб'ють, з ними борються воїни

Дитина. Такі з крилами?

Лена. Пам'ятаєш, до нас приходили татові друзі — Мирон, Малиш, Олежка?

Дитина. Ще принесли мені кіндер-сюрприз і ведмедика на машинці.

Лена. Віталія, Ігор, пан Доктор з Полтави

Дитина. І тато?

Лена. І тато...

Дитина. Мій тато бореться з цими драконами?

Лена. Так, синок, тато з ними воює, не дає, щоб вони вбили нас і забрали все, що у нас є.

Дитина. Мої іграшки, книжки, комп'ютер.

Лена. Наш будинок, як ми живемо, говоримо, хто ми є.

Дитина. А хто ми, мам?

Лена. Українці.

Дитина. Аааа, ми Україна!

“Ми Україна! Ми Україна!” (біжить і кричить всім)

Лена. Мене зараз тут будуть ненавидіти.

Мама. Антон, ану, сядь, сейчас ты поговоришь с папой что ты хочешь? Иди сюда. Ему можно, а тебе нельзя.

Сиди здесь. Возле Стюпы.

Лена. Дитина до людей пристає. Істерика така.

Люда. Он дядько сердитый, кричит “чэй ёто ребьенок”.

“Ми Україна! Ми Україна!”

Обстріли по всіх містах. Україна спустилась під землю. Може, земля нас захистить. Чула від

одного священника, що під землею найсильніша молитва, тому монахи копали собі під землею печери і молилися. Я не знаю, як робити це правильно, тому молюся своїми словами, щоб заблокувати страх.

Люба. Богдася, Богдася, ну, з'їж хоч трішечки, Богдася... Ось, яблучко, піченька, ти ж цілий день не їв. Мам, ну, що мені з ним робить!

Лена. Малий просто висить на мені, стрес, стільки людей, і зуби лізуть. Так груди болять.

Тьотя Света. Вони он вдвох вже обсипають піском якогось дядька.

Люба. Я зараз заберу.

Мама. Поговори с ним, мне трудно его выдержать.

Папа. Иди сюда я сказал, сколько это еще может продолжаться

Дитина 1. Папа, не надо... (папа дає стусани в плече і трясє, той плаче) Я хочу к нему!

Сядь я сказал и сиди.

Папа. Ну, смотри, Степа сидит, играет (в цей час мама обіймає Стьопу і гладить його по голові).

Мама. Стьопа, Стопушка, ну, все хорошо, хорошо...

Дитина 1. Мам...

Мама. Сядь на место, Антон.

Тьотя Света. А я стільки чекала на ті хімії... там можно було платну зробити зразу, але ж це стоїть 40 тисяч гривень одна хімія, а їх треба багато... а щоб получить бесплатну, треба ждать - я і ждала, ждала, ждала. Оце приїхала якраз капать — і війна. А у мене з собою одна футболка.

Лена. Боже, дитина як чортеня. Стоп! Поклади на місце. Що ти береш до рота?!

Ніж, гвіздки — це все в цьому попелі. (кидає залізо в куток, люди стріпуються, тиша, дзвенить, розряджається тим, що десь далеко бахнуло).

Дзень!

– Можете, не шуметь, все в напряжении!

– Человеку плохо стало.

– Вызывайте скорую.

Тьотя Света. Кто думав, шо так развернется!

- Я до конца не верила, что война начнется.

– Мне кажется, что завтра она уже закончится.

– Оооо, кажут надовго.

- Но не может же быть такой настоящей войны, как с немцами, в наше время.

- Она уже идет эта война.

- А хто йому указ, воно ж дурне на всю голову.

- А я все думала, что в России президент хороший.

– Харків бомблять, Київ бомблять, Чернігів, Суми, Маріуполь, під Херсоном бої, на Київ лізуть танками — все зразу.

– І брешуть, брешуть, брешуть.

- Говорили, каких-то нацистов будут ловить, а бомбы скидывают на головы мирным людям.

Шо ми зробили не так? Для чого нам така біда? За шо?

- А я как-то чувствовала, что война будет, говорю сестре, не делай ремонт, а она буду и все! И что теперь?

- І дороги які гарні поробили, тепер все ламають, розвалюють.
- А потому що в армію треба було вкладать, скажений сусід поряд
- Ой, только не надо этой политики! - *чоловік не витримує спльовує і відходить в інший край сховища.*

Тьотя Света. Шо там — повітряна тривога знов...
 Лена. Синочок не бійся, ми серед людей, дивись, ось всі люди ховаються тут від війни.
 Дитина. Мам, мені страшно.

Люба. О, завуч школи йде, що це вона хоче?
 Завучка школи. Так, я вас прошу виключити на телефоні геолокацію, в кого включена, і в вайбері ... ага, ось це.
 і віпієн, ось тут
 Ага, у вас це одноранговий зв'язок. Добре.
 Це щоб не могли прослідити, де скупчення людей.

Тьотя Света. А яка у мене свекруха була! Прийшов раз до неї брат чоловіка і давай — сяка-така перетака і лізти почав — а вона не довго думала, як перемантулила його межі очі. Шо під рукою попалося і по голові. Він і впав — голова розбита, кров тече, ой, що ж ти кажуть наробила, ти ж його вбила. А він довго лежав, ніяк не міг відійти, вже всі думали що вмер. — Ну, й що каже свекруха — посадять, відсиджу, а себе в обід не дам. Хароша свекруха, я багато у неї вчилася.
 Любі он зовсім не така свекруха попалася. Хитра, брехлива, нічого не допоможе, все обставляє так, як ніби Люба винувата.

- Простір бомбосховища наповнюють голоси:
- Путін — він зараз загнана в куток криса, він буде зараз дуже сильно кусатися.
 - Я дуже боюсь ядерного удару.
 - Всі ракети у нього направлені далеко, на Європу і Америку, тому вони і не лізуть до нас.
 - Самі бояться.
 - Как меня любил мой муж. Как он меня одаривал — не передать. А потом я как-то узнала, что у него есть еще одна женщина... Конечно, я с ней встретила — она была очень молода и красива. Такие жгучие черные волосы и темные глаза. Поговорила с ней. Спокойно, но сильно. И после этого разговора она куда-то исчезла. Конечно, уже не было от него столько подарков, такой страсти. Стали мы жить просто и спокойно.
 - Кажуть, авіаудари. Треба сидіть.
 - Може ж не буде?
 - А перед чим вони зупиняться? Он вже все розбивають! Дітей вбивають, церкви крушать
 - Хай вони йдуть нахуй
 - Хай ідуть, тільки чогось виганять треба, самі не хочуть.
 - Треба йти ближче он до тої стіни, бо та що на вулицю, відразу впаде, а ця витримає (*люди переміщаються до міцнішої стіни*)
 - Может, женщин с детьми пропустите? Ей?!

Мама і папа. Уберіте ребьонка, он же упадьот с лестніци.
 Лена. А куди ж його прибрати?

Тьотя Света. Він же не буде сидіти на одному місці.
Папа і мама. У нас сидят. Ну, вот. Упал, плачет.
Не прыгать! Сидеть! Ану, на место, Антон!
Дитина 1. Мне больно, папа. Мама! Мама!

Тьотя Света (тихо, стримано). Кажуть, і путін такий став, бо нікому він не був потрібний. Мати простітутка якась була, кинула його якійсь чужій тьотці, а він і тій не був потрібен... воно ото і виросло. Таке бліде, погане, недолуге, миршаве. Нікчемне таке, задиралось до всіх, яке у нього там прізвисько було - "моль".

До власті він там у себе прийшов в одних драних штанах.
Воно як ото дитина нікому не потрібна, воно, знаєш, таке і виростає. В жопу цілувать не треба, а любить, все-таки треба.

- Кажуть, що це тільки початок.
- Ми тут сидітимемо до ранку, якщо не довше.
- Такі звуки...
- А ви що думали! Війна!
- Боже, Боже!
- А в Сумах он прийшли прямо в бомбосховище і захотіли всіх взяти в заручники
- Да вы что?
- Так тероборона відбила.
- А що як до нас зараз вони увірвуться?

"Мама, мама, я боюсь" - роздається дитячими голосами.
Стоп!!! Не пугайте детей. Ну, придут, и что! Мы же тоже не будем сидеть сложа руки!

Це сказала висока, красива дівчина з маленьким річним хлопчиком Давидом, пряма, як струна. Запала тиша.

Чуєте? Авіанальоти. Десь далі гупнуло. Пронесло...
Свист.
Зараз знову прилетить.

Тьтя Света. Ти знаєш, Лена, я б оце убила окупанта...
Богдася, онучечок, ось візьми яблучко...
Люба. Не хоче, ну, що з ним робить. Не можна, не можна обіжати мальчика. Богдася, не бийся.
І Люба така, що убила б? Да, Люба?
Люба. Діма, ти можеш хоч трохи подивитися за Богданом, хоч трохи мене розгрузить. Куди ти йдеш постійно? Це який раз, Діма, ти вже те кофе п'єш?
Убила б, мам.

В Миколаєві під землею сидять мої діти. В Сумській землі тліють тіла моїх рідних — мами, бабусі, діда, які навчили любити своє місце на землі. Я сиджу в бомбосховищі старої школи, думаю постійно про чоловіка на війні і ловлю по ямах підвалу своїх дітей. Десь вгорі йдуть постійні бої. Вогонь охопив Україну, землю моїх дідів і прадідів.
Я згадую розсипчасту чорну землю на городі у моєї бабусі. Такий п'яний її запах, сухі руки, чорні, потріскані. Земля заховала мене з дітьми в своєму нутрі. Земля рятує. Переховує. Укриває. Землю захищають українці зі зброєю. Мій чоловік, який згрібає мене в купу і з яким, я як земля, народила дітей. На землю ступають чоботи окупантів. Такі молоді, з російських глибинок. Дурнувати і агресивно-наївні. Хочуть взяти чуже. Стараються виконати, що сказали якісь дядьки. Не думають, стараються. Бажають заробити чи просто бояться. Ступають на могили моїх рідних. Палять їх вогнем і рівняють з землею. Падають і тліють на

землі. Земля пече їм ноги, розриває серця. Розчиняє в просторі і часі. Земля точно розрізняє своїх. Я лягаю обличчям на землю на городі своєї бабусі. Вбираю її ніздрями в себе, як всю любов, яку колись знала.

A play commissioned with a grant from Philip Arnoult's Center for International Theater Development (U.S.)